

Володимир ОМЕНЮК

*Аспірант відділу НДФІ бюджетної системи та інституційних секторів економіки
ДННУ «Академія фінансового управління»*

Наталія Чухраєва

*к.е.н., доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

БЕНЧМАРКІНГ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ

Анотація. Досліджено роль бенчмаркінгу в інноваційному розвитку агробізнесу. Розглядаються ключові аспекти бенчмаркінгу, його значення для впровадження інноваційних технологій та функції. Аналізуються основні напрямки аналітики в агробізнесі, включаючи аналітику людських ресурсів, витрат та агротехнологічних процесів.

Ключові слова: Бенчмаркінг, агробізнес, інновації, ефективність, аналітика

Сучасний агробізнес функціонує в умовах жорсткої конкуренції, зростаючих вимог до ефективності виробництва та необхідності впровадження інноваційних рішень. У таких умовах ключовим інструментом для підвищення конкурентоспроможності стає бенчмаркінг – метод порівняльного аналізу, що дозволяє виявляти найкращі галузеві практики та впроваджувати їх у власну діяльність [1].

В аграрному секторі бенчмаркінг можна визначити як систематичний процес пошуку та впровадження ефективних і результативних методів управління, які успішно застосовуються конкурентами та підприємствами суміжних галузей. Основна мета полягає у формуванні власної еталонної моделі управління, що забезпечить зростання конкурентоздатності. Важливим аспектом є те, що об'єктом порівняння можуть бути не лише прямі конкуренти в аграрній галузі, але й лідери з інших секторів економіки, досвід яких може бути цінним для оптимізації агробізнес-процесів [2].

Ключовими функціями бенчмаркінгу, як одного з інструментів інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу, є:

1. Виявлення інноваційних технологій та методів, які дозволяють агрокомпаніям ідентифікувати успішно застосовані в галузі, новітні технології, та оцінити їх ефективність. Наприклад, впровадження точного землеробства (precision farming) з використанням GPS-технологій, дронів та IoT дозволяє оптимізувати використання ресурсів, таких як вода, добрива та насіння [3].

2. Оцінка ефективності інноваційних рішень. Порівняння результатів інноваційних рішень із традиційними методами з визначенням найбільш ефективних підходів, та таких, в які доцільно інвестувати. Зокрема, аналіз ефективності використання біотехнологій у вирощуванні сільськогосподарських культур дозволяє оцінити їх вплив на врожайність та рентабельність.

3. Визначення напрямків для впровадження інновацій. Ключовими напрямками для впровадження можуть бути автоматизація виробничих процесів, використання великих даних (Big Data) для прогнозування врожайності та оптимізації ланцюгів поставок. Ініціативи, такі як Agrohub Benchmarking, спрямовані на надання компаніям розуміння їхньої ринкової позиції та оцінку ефективності їхніх бізнес-процесів. Суть такого бенчмаркінгу полягає в аналізі діяльності конкурентів або різних підрозділів однієї компанії з метою анонімного порівняння їхніх показників та виявлення найкращих галузевих практик для подальшого впровадження [4].

Ефективний бенчмаркінг в агробізнесі неможливий без надійної аналітичної бази. Бенчмаркінг ґрунтується насамперед на обробці управлінської, фінансової, аналітичної та статистичної інформації [5].

Серед ключових напрямків аналітики виділяють:

- Аналітика людських ресурсів. Включає аналіз структури персоналу, рівня заробітної плати, плинності кадрів та продуктивності праці. Це дозволяє оптимізувати витрати на

персонал та підвищити ефективність управління людським капіталом. Інструменти HR-аналітики допомагають знаходити необхідну інформацію про працівників та приймати обґрунтовані рішення щодо управління ними. Розуміння ключових HR-метрик є важливим для порівняння ефективності організації та виявлення найкращих практик у сфері управління персоналом в агробізнесі [6].

- Аналітика витрат та рентабельності. Охоплює дослідження таких показників, як EBITDA, рентабельність земельного капіталу, структура витрат та врожайність. Це допомагає виявити резерви для зниження витрат та підвищення рентабельності. Аналіз фінансових показників, таких як EBITDA, що використовується, наприклад, компанією Kernel, дозволяє порівнювати ефективність управління витратами та прибутковістю з іншими гравцями галузі [7].

- Аналітика агротехнологічних процесів. Оптимізація таких процесів, як норми внесення добрив, використання техніки та управління посівами створює умови для підвищення врожайності та зниження собівартості продукції. Наприклад, дослідження впливу норм внесення добрив на врожайність дозволяє визначити оптимальні стратегії використання ресурсів [3].

Однією з головних цілей бенчмаркінгу в українському агробізнесі є підвищення операційної ефективності на основі ключових показників (KPIs), до яких можна віднести врожайність, собівартість виробництва, ефективність використання ресурсів, рентабельність, а також показники, що характеризують використання техніки, управління персоналом, агроефективність та точне землеробство [8].

Незважаючи на існуючі виклики, такі як недостатність розвинених систем збору даних та певна інформаційна закритість підприємств, майбутнє бенчмаркінгу в українському агробізнесі є багатообіцяючим. Подальший розвиток інфраструктури бенчмаркінгу, підвищення кваліфікації управлінського персоналу та поглиблення міжнародної співпраці сприятимуть більш широкому та ефективному використанню цього інструменту для забезпечення сталого зростання та інноваційного розвитку аграрного сектору України. Бенчмаркінг слід розглядати як невід'ємну частину стратегії постійного вдосконалення, необхідну для підтримки конкурентоздатності українського агробізнесу в умовах глобальних викликів.

Література

1. Gryshova, Inna & Diachenko, Oleksii & Gerasimenko, A.. (2019). Бенчмаркінг як метод підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: практичний досвід застосування. Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1. 62-72. 10.32886/instzak.2019.06.07.
2. Майборода А. В. Бенчмаркінг як передовий інструмент побудови ефективної системи фінансової безпеки на вітчизняних підприємствах // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 14 листопада 2019 р.): у 10 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. 63 с.
3. 8 Агро інновацій 2019 року - Aggeek, URL: <https://aggeek.net/ru-blog/8-agro-innovatsij-2019-roku>.
4. Agrohub почав проводити бенчмаркінг агрокомпаній. URL:<https://agroelita.info/agrohub-pochav-provodyty-benchmarking-agrokompanij>.
5. Бобровник Д. Підвищення ефективності бенчмаркінгу в контексті забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2019. № 3 (19). С. 194-201.
6. Danilkova A, Bondar V, Bannikova K, Prokhorovska S, Vodolazhska T. Using data and analytics to optimise the human resources processes. Data and Metadata. 2024; 3:243. DOI:<https://doi.org/10.56294/dm2024.243>.
7. Чикін І. Глобальна Діджиталізація. URL:<https://uga.ua/meanings/globalna-didzhitalizatsiya>.
8. Кучер Л., Кучер А., Хареба В., Демидчук Л., Східницька Г. Розвиток інноваційної діяльності аграрних підприємств: на шляху до агробізнесу 4.0. Agricultural and Resource Economics. 2023. Vol. 9. No. 4. Pp. 252–286. DOI:<https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>.